

Regionálne disparity v kontexte regionálnej politiky SR

RNDr. Eva Rajčáková, CSc.

RNDr. Angelika Švecová

Univerzita Komenského v Bratislave

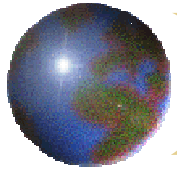
Prírodovedecká fakulta

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny

Mlynská dolina, 842 15 Bratislava

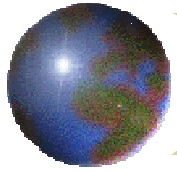
rajcakova@fns.uniba.sk

asvecova@fns.uniba.sk

Cieľ štúdie

- Poukázanie na možnosti kohéznej politiky EÚ v programovom období 2007-2013 s dôrazom na súčasný stav a znaky regionálnej štruktúry SR
- Ciele, strategické zámery, priority, programové a finančné zabezpečenie kohéznej politiky EÚ v podmienkach SR

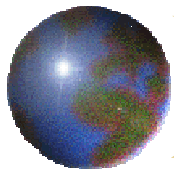
Regionálne disparity

„rozdielnosti, nerovnosti znakov, javov či procesov, ktorých identifikácia a porovnanie má racionálny zmysel (poznávací, ekonomický, sociologický, psychologický a i.)“ *(Kutscherauer, 2007)*

„rozdiely medzi ekonomickým výkonom a blahobytom jednotlivých krajín, alebo regiónov“ *(Viturka 2008)*

„schopnosť prispôbiť sa ekonomickej a sociálnej transformácii“ alebo ako “dôsledok diferencovaného stavu faktorov, ktoré rôznou mierou podmieňujú rozvoj regiónu *(Korec, 2005)*

„rozdiely v stupni sociálno-ekonomického rozvoja regiónov, ktorých identifikácia má význam (ekonomický, sociálny a i.)“ *(Rajčáková, 2009)*

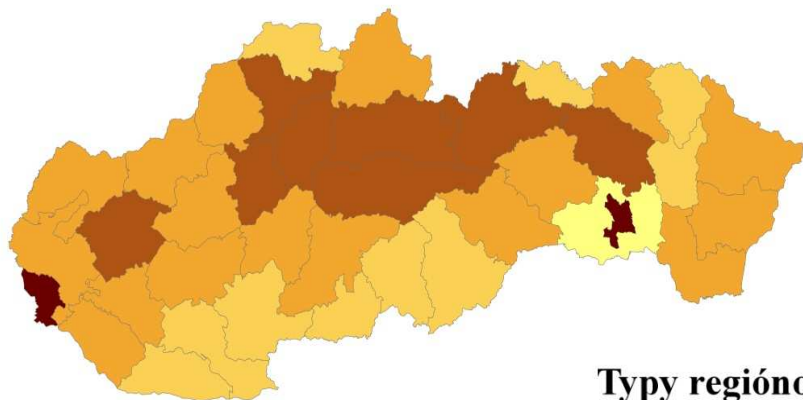
Tab.1: Regionálne disparity podľa vybraných ukazovateľov na úrovni regiónov NUTS 3

Región NUTS 3	HDP (mil. Eur b.c.)	HDP na obyv. (Euro, s.c.)	HDP na obyv. v PKS (EÚ27=100%)	Hrubá pridaná hodnota (% SR)	Produktivita práce (s.c.tis.Eur)	Miera nezamestnanosti (%)	Priame zahraničné investície (% SR)
Bratislavský	14469	18698	148,7	26,3	28,0	4,4	73,5
Trnavský	6888	9696	77,2	12,5	24,4	8,7	2,9
Trenčiansky	5728	7443	59,4	10,4	18,0	10,4	4,2
Nitriansky	6188	6813	54,4	11,2	19,0	12,6	1,8
Žilinský	5744	6450	51,4	10,4	17,2	11,4	13,6
Banskobystrický	4952	5879	46,9	9,0	16,9	19,7	1,5
Prešovský	4462	4359	36,7	8,1	14,0	18,3	0,7
Košický	6651	6722	53,5	12,1	19,5	16,9	1,8

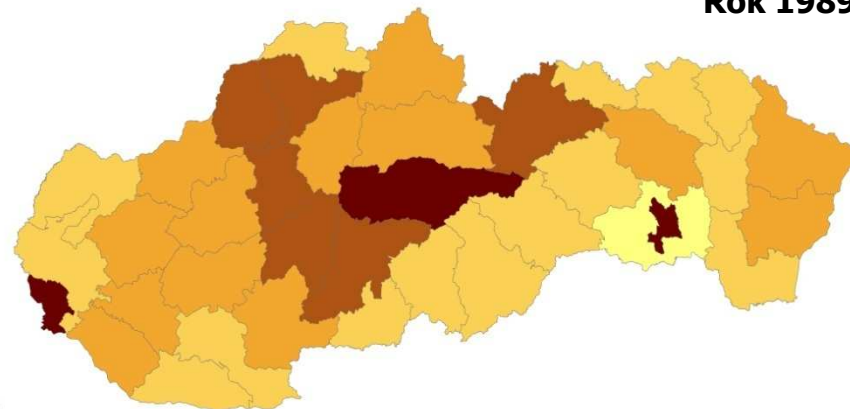
Zdroj: ŠÚ SR 2010, UPSVAR 2010, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR. Príloha 1, Hospodársky vývoj v regiónoch SR, 2010.

Typológia okresov podľa sociálno-ekonomickej úrovne

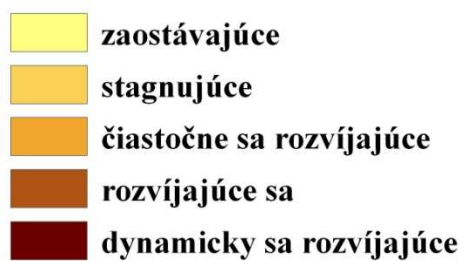
Rok 1980

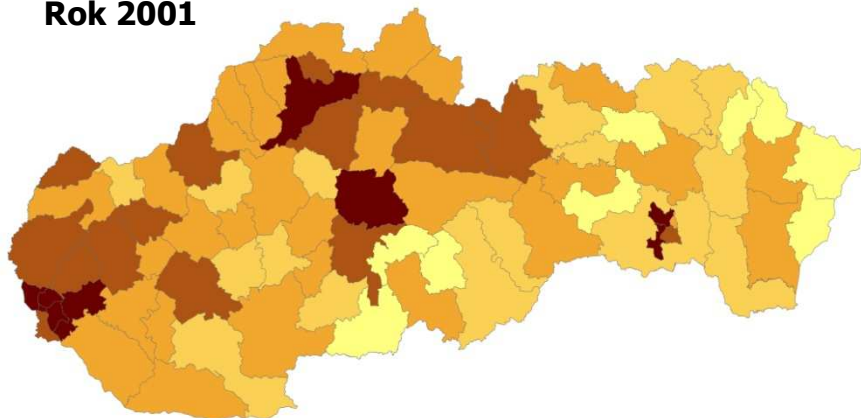
Rok 1989

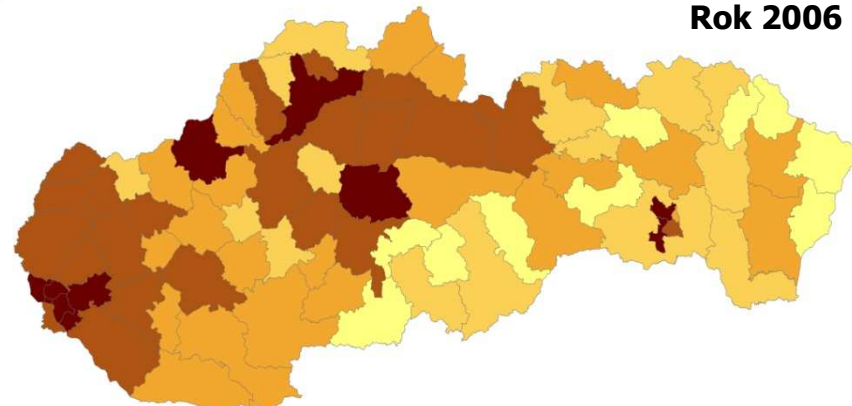
Typy regiónov podľa
komplexného ukazovateľa

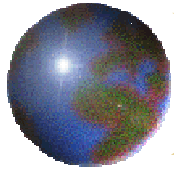

Rok 2001

Rok 2006

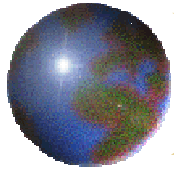

Hlavné znaky regionálnej štruktúry Slovenska

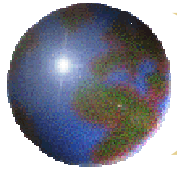
1. Prehlbovanie regionálnych rozdielov ako dôsledok kvantitatívnych a kvalitatívnych zmien v rámci transformácie ekonomického a sociálneho prostredia
 - Zhoršenie demografickej situácie (starnutie obyvateľstva, diferencovaná vzdelanostná štruktúra a ekonomická aktivita obyvateľstva)
 - Priestorovo diferencovaná koncentrácia zahraničných investícií a kapitálu ako faktorov rozvoja regiónu
 - Prehlbujúca sa diferenciácia miery nezamestnanosti a nerovnovážneho stavu na regionálnych trhov práce
 - Diferencovaná intenzita absorpčnej kapacity podnikateľského prostredia

2. Dynamický rozvoj konkurencieschopných regiónov, ich pólův rozvoja a zázemia (región Bratislavský, Trnavský, Stredné Považie, Banskobystricko-zvolenský, Košicko-prešovský), t. j. vedúcich článkov regionálnej štruktúry SR
3. Zachovanie až zvýraznenie deliacej línie juhozápadného-severovýchodného smeru - „rozdelenie“ územia SR na regióny s rôznou atraktivitou, s diferencovanou rozvojovou dynamikou, výkonnosťou a konkurencieschopnosťou
4. Zvýraznenie ekonomickej a sociálnej polarizácie
5. Trvalý proces formovania marginálnych regiónov, so všetkými znakmi zaostávania v ekonomickej a sociálnej oblasti a formovanie tzv. regiónov chudoby
6. Nedostatočná účinnosť nástrojův regionálnej politiky na všetkých úrovniach
7. Pomerne nízka a diferencovaná absorpčná kapacita regiónov

Hlavné disparity a faktory rozvoja

disparity	<ul style="list-style-type: none">✓ nízka konkurencieschopnosť materiálnej výroby a služieb✓ nedostatočná kvalita ľudských zdrojov✓ nedostatočná kvalita a dostupnosť verejnej infraštruktúry
faktory rozvoja	<ul style="list-style-type: none">✓ rozvoj ľudského potenciálu a efektívne využitie pracovných síl✓ technológie a procesy zabezpečujúce lepšie využitie a rozvoj produkčného potenciálu a zvyšovania inovačnej kapacity regiónov✓ infraštruktúra, zabezpečujúca zlepšenie dostupnosti regiónov, kvality životného prostredia a verejných služieb

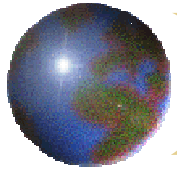
Vízia a stratégia rozvoja regiónov

Dlhodobá vízia rozvoja regiónov predstavuje SR ako „krajinu s vysokou kvalitou života občanov na celom území a vo všetkých regiónoch “ (Národná stratégia regionálneho rozvoja, 2010)

Rozvojová stratégia je zameraná na:

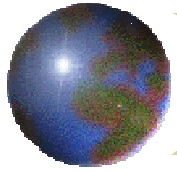
- využívanie vnútorného potenciálu regiónov (endogénny rozvoj)
- využívanie možností a nástrojov kohéznej politiky EÚ v programovom období 2007-2013 (exogénny rozvoj, „doplnková politika“)

Strategický cieľ: výrazne zvýšiť konkurencieschopnosť a výkonnosť ekonomiky regiónov Slovenska a zabezpečiť rast zamestnanosti pri rešpektovaní princípov trvalej udržateľnosti

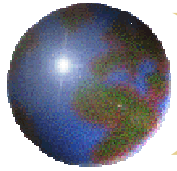
Východiská kohéznej politiky 2007-2013 v SR

- Znaky regionálnej štruktúry SR
- Stav ekonomiky a sociálneho prostredia
- Skúsenosti z implementácie programového obdobia 2004-2006
 - nízka miera koordinácie a koncentrácie relevantných politík
 - potreba dosiahnutia celkovej (66% HDP v PKS EÚ 27 do roku 2013) a štrukturálnej (dosiahnutie kvalitatívnych zmien v produkčných štruktúrach, odstránenie inovačnej a technologickej medzery) konvergencie

Oblasti rozvoja

1. **Vedomostná ekonomika** - je zameraná na rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb
2. **Ľudské zdroje** - cieľom je zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej spoločnosti ako aj zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín
3. **Infraštruktúra a regionálna dostupnosť** - cieľom je zvýšenie infraštruktúrnej vybavenosti regiónov a efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb

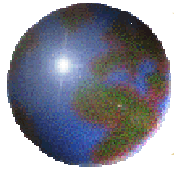

Ciele kohéznej politiky 2007-2013 v SR

Cieľ Konvergencia - štrukturálna konvergencia najmenej rozvinutých regiónov zlepšovaním podmienok pre rast zamestnanosti, investíciami do hmotného a ľudského kapitálu, podporou inovácií a rozvojom vedomostnej spoločnosti, prispôbením sa hospodárskym a sociálnym zmenám a ochranou životného prostredia (EFRR - regióny NUTS 2 Západné, Stredné a Východné Slovensko; KF – SR, cca 82% prostriedkov, 9 OP)

Cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť - posilnenie konkurencieschopnosti, zamestnanosti a príťažlivosti regiónov, na podporu inovácií a vedomostnej ekonomiky, podnikateľského prostredia, na rozvoj trhov práce, podporu adaptability pracovníkov a sociálnej inklúzie (ESF, EFRR - región NUTS 2 Bratislavský kraj, cca 16 % prostriedkov, 4 OP)

Cieľ Európska územná spolupráca (cezhraničná, národná, nadnárodná spolupráca; EFRR - všetky regióny NUTS 3, cca 2% prostriedkov, Programy cezhraničnej spolupráce)

Ďakujeme za pozornosť